

УДК 336.531.2:[334.7:004.89](045)(477)

МЕТОДИЧНІ ПІДХОДИ ДО ФІНАНСУВАННЯ ВИСОКОТЕХНОЛОГІЧНИХ ПІДПРИЄМСТВ В УКРАЇНІ

КАШУБА Леонід

Хмельницького університету управління та права імені Леоніда Юзькова

<https://orcid.org/0009-0001-3838-237X>

Сучасний розвиток економіки України значною мірою залежить від здатності держави та бізнесу забезпечити фінансування високотехнологічних підприємств, які є джерелом інновацій, створення робочих місць та інтеграції у глобальні ринки. У статті проаналізовано методичні підходи до фінансування таких підприємств і запропоновано їх класифікацію: власне фінансування, боргове, інвестиційно-інноваційне, державне та інституційне, а також змішане (гібридне). Дослідження показало, що найбільш ефективними для України є інвестиційно-інноваційні та державні/інституційні механізми, які охоплюють венчурний капітал, бізнес-ангелів, корпоративні фонди, гранти, пільгові кредити та міжнародні програми. Встановлено, що поєднання приватних інвестицій із державною підтримкою дозволяє зменшити ризики та створює умови для сталого розвитку стартапів навіть у період воєнних і післявоєнних викликів. На основі міжнародного досвіду сформульовано рекомендації щодо вдосконалення фінансових інструментів, розвитку публічно-приватних партнерств і впровадження гібридних схем фінансування. Реалізація цих пропозицій сприятиме підвищенню конкурентоспроможності України у високотехнологічному секторі.

Ключові слова: високотехнологічні підприємства, методичні підходи до фінансування, фінансування високотехнологічних підприємств, державна підтримка, венчурний капітал, інвестиції, публічно-приватне партнерство.

<https://doi.org/10.31891/mdes/2025-17-24>

Стаття надійшла до редакції / Received 03.07.2025

Прийнята до друку / Accepted 18.08.2025

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ

На сьогоднішній день найгострішою проблемою у сфері фінансування високотехнологічних підприємств в Україні є відсутність узгодженої та системної моделі підтримки. Існуючі механізми працюють хаотично без системної узгодженості. З одного боку, функціонують державні програми, гранти та окремі кредитні інструменти, з іншого є приватні та міжнародні інвестори, які готові вкладати ресурси, але у воєнних умовах інвестори більш обережні, багато підприємств фактично втрачають доступ до ресурсів. Таким чином, різні механізми фінансування рідко складаються у цілісну систему, здатну стабільно забезпечувати потреби інноваційного бізнесу в Україні.

Через це підприємства стикаються з низкою труднощів, таких як: обмежений доступ до венчурного капіталу, складність залучення довгострокових кредитів, недостатня прозорість умов державної підтримки. Додатковим чинником стає високий рівень ризиків, особливо в умовах воєнного стану, коли нестабільність економіки та інфраструктури відлякує потенційних інвесторів. У результаті компанії, що мають потенціал до технологічних проривів, змушені обмежувати масштаби своєї діяльності або шукати фінансування за кордоном.

Отже, ключовою проблемою є недосконалість методичних підходів до їх акумулювання та розподілу. А основним завданням є розробка ефективних моделей фінансування, які б враховували специфіку високотехнологічних підприємств і сучасні економічні виклики.

АНАЛІЗ ДОСЛІДЖЕНЬ ТА ПУБЛІКАЦІЙ

На сьогоднішній день питання механізмів фінансування високотехнологічних підприємств досліджували такі науковці, як Й. Шумпетер у своїй праці «Теорія економічного розвитку» [19] показав, як інновації здатні змінювати економіку та стимулювати розвиток систем. Б. Карлоф у праці «Бізнес-стратегії» [13] підкреслював, що інвестиції у технології - це не просто витрати, а один із головних чинників довгострокової конкурентоспроможності компаній. Серед українських науковців варто відзначити В. Гесця, Л. Федулову та С. Онишко, вони досліджували, як державна підтримка може допомогти інтегрувати підприємства в світові фінансові процеси [4; 6; 9]. Також І. Бланк звертав увагу на інструменти корпоративних фінансів [1], а Т. Васильців наголошував на важливості інституційного середовища для доступу компаній до ресурсів [2].

Однак, на жаль, питання методичних підходів до фінансування саме високотехнологічних підприємств України досі не розкрито повною мірою. Більшість досліджень або розглядають загальні проблеми інноваційного розвитку, або зосереджуються лише на окремих фінансових

інструментах, не створюючи цілісної системи методичних рішень. І, що цікаво, саме комплексний підхід сьогодні є критично важливим, якщо Україна хоче забезпечити ефективну підтримку високотехнологічних підприємств і пройти сучасні економічні виклики.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ

Фінансування високотехнологічних підприємств – це сукупність комплексних фінансових підходів, які забезпечують доступ до різноманітних джерел (власного, позикового, гібридного, грантового, венчурного фінансування), необхідного для підтримки інноваційної діяльності, з урахуванням високих ризиків, тривалих циклів розробки та значної частки нематеріальних активів.

У сучасних наукових джерелах фінансування високотехнологічних підприємств зазвичай розглядають у межах кількох методичних підходів. Методичний підхід до фінансування високотехнологічних підприємств – це методична база фінансування, що систематизує механізми залучення капіталу та визначає засади їх використання у розвитку інноваційного бізнесу. Такі методичні підходи дозволяють систематизувати всі можливі джерела та механізми, які можуть застосовуватися високотехнологічними підприємствами на різних етапах розвитку чи рівня ризику. На основі аналізу сучасних наукових джерел, можна виокремити п'ять основних методичних підходів фінансування високотехнологічних підприємств :

1. Власне фінансування (самофінансування). Використання прибутку, амортизаційних відрахувань, заощаджень засновників.
2. Боргове фінансування (традиційне). Сюди відносяться банківські кредити, облігації, лізинг.
3. Інвестиційно-інноваційне фінансування. До цієї методології належать такі механізми залучення фінансів: венчурний капітал, бізнес-ангели, краудфандинг, корпоративні венчурні фонди.
4. Державне та інституційне фінансування. До цієї методології відносяться гранти, субсидії, державні програми підтримки, міжнародні фонди розвитку.
5. Змішане (гібридне) фінансування – це поєднання державних і приватних ресурсів (public-private partnership, консорціуми, інноваційні кластери).

Далі розглянемо кожний із цих методичних підходів та механізми, які належать кожному із них більш детально.

1. Методичний підхід самофінансування базується на використанні власного капіталу засновників. Цей варіант найчастіше застосовується на початкових етапах розвитку, коли продукт ще перебуває на стадії створення. У цей момент ризики є максимальними, тому зовнішніх інвесторів привабити складно, а власні ресурси стають першим фінансовим джерелом. Проте, найчастіше обсяг такого фінансування обмежений фінансовими можливостями підприємств.

Самофінансування високотехнологічних підприємств функціонує як самодостатній цикл, що забезпечує внутрішній розвиток інновацій. Цей цикл починається зі збереження прибутку, який реінвестується у науково-дослідну діяльність (R&D), стимулюючи подальші інновації (рис. 1).

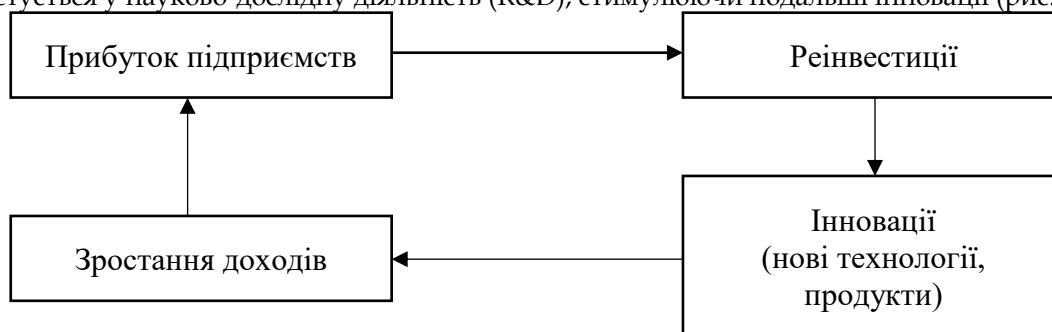

Рис. 1. Цикл самофінансування інновацій у високотехнологічних підприємств

Джерело: складено автором за данимим [2].

Для малих та середніх підприємств із високою інтенсивністю досліджень і розробок характерною є значна залежність від внутрішніх грошових потоків. Це зумовлено підвищеною невизначеністю та ризиками інноваційних процесів, що робить зовнішнє фінансування складним і дорогим для залучення. Внаслідок цього певні інноваційні проекти можливі лише за рахунок внутрішніх ресурсів.

Цикл внутрішнього реінвестування не лише підтримує стійкий інноваційний потенціал, але й дозволяє підприємству брати на себе розраховані ризики, зберігаючи можливість безперервного розвитку технологій і продуктів. У такий спосіб формується «замкнене коло інновацій»: прибуток - реінвестиції - нові розробки - зростання прибутку - повторні реінвестиції. Також, внутрішні фонди виступають не лише заміниками, а й важливими доповненнями до інших каналів фінансування. Використання власних ресурсів підвищує довіру кредиторів, збільшуючи ймовірність схвалення позик, а також позитивно сприймається потенційними інвесторами. Таким чином, самофінансування сприяє інтеграції внутрішніх та зовнішніх джерел, посилюючи загальну фінансову стійкість підприємства та його інноваційну динаміку.

2) Інвестиційно-інноваційний підхід. Цей підхід ґрунтується на залученні коштів від інвесторів, які готові вкладати у нові ідеї, стартапи чи технологічні рішення з високим потенціалом розвитку, навіть попри значні ризики, але на різних взаємовигідних умовах. Сюди відносяться такі механізми, як: венчурний капітал, бізнес-ангели, краудфандинг, корпоративні венчурні фонди.

Краудфандинг передбачає залучення фінансових ресурсів від широкого кола інвесторів чи споживачів через спеціалізовані онлайн-платформи. Цей механізм дозволяє підприємствам одночасно отримати стартове фінансування та перевірити рівень зацікавленості ринку у продукті чи технології.

Корпоративні венчурні фонди формуються великими компаніями для інвестування у стартапи й інноваційні проекти. Вони виступають інструментом інтеграції нових технологічних рішень у бізнес-моделі корпорацій та створюють додаткові можливості для масштабування молодих підприємств.

Залучення бізнес-ангелів та венчурного капіталу передбачає інвестування коштів в обмін на частку в компанії. Він особливо актуальний для стартапів, які вже довели та обґрунтували доцільність своєї ідеї та потребують ресурсів для масштабування. В Україні саме венчурний сегмент останніми роками демонструє позитивну динаміку: найбільше зростання спостерігається у сферах ІТ, біотехнологій та оборонних розробок.

За даними UVCA (профільної асоціації, що об'єднує венчурних інвесторів та фонди приватного капіталу) у 2023 році обсяг венчурних угод зріс майже на 35 % порівняно з попереднім роком (рис. 2). Це свідчить про підвищення інтересу інвесторів до українських технологічних компаній та поступове формування інвестиційної інфраструктури, здатної підтримувати інноваційний бізнес навіть у складних економічних умовах.

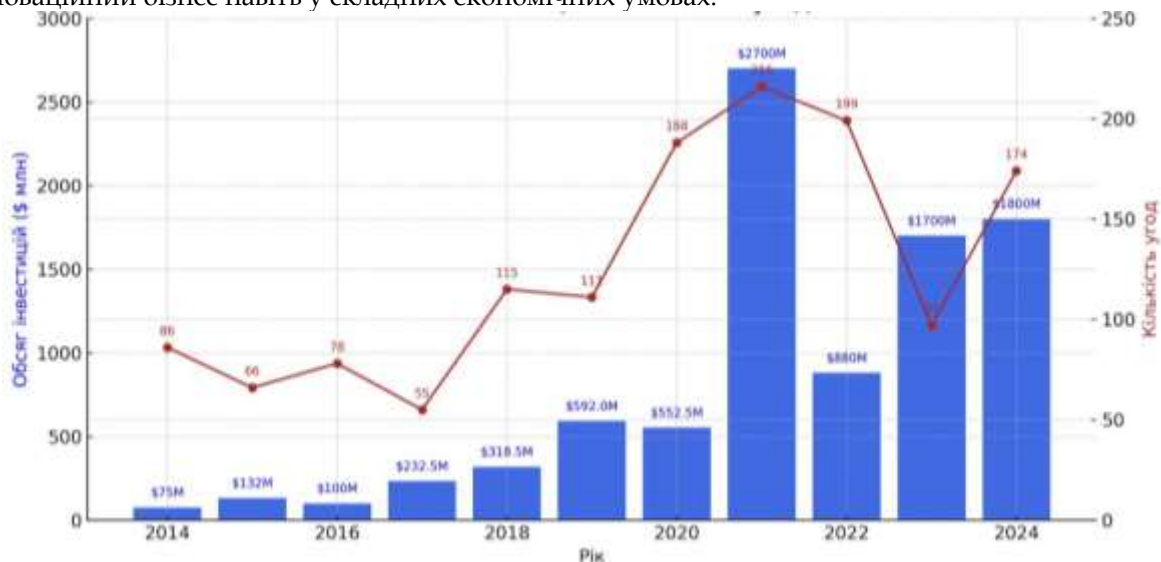

Рис. 2. Динаміка інвестиційного ринку України (2014 – 2024 рр). Обсяг інвестицій (млн \$) та кількість угод
*Джерело: [7]

Як видно на рисунку 2, найвищий рівень на інвестиційному ринку був у 2021 році. Тоді загальний обсяг інвестицій склав 2,7 млрд доларів та 216 угод.

Проте у 2022 році військові дії в бік України різко знизили довіру інвесторів. Попри військовий стан, ринок виявився доволі гнучким і як видно по рисунку 1, вже в 2023-2024 роках він стабілізувався: обсяги інвестицій утримувалися на рівні 1,7-1,9 млрд доларів, а кількість угод відновилася до 174.

Отже, динаміка інвестиційного ринку України за 2014-2024 роки показує високу чутливість інвестиційного середовища України до внутрішніх подій та зовнішніх економічних і політичних викликів. На жаль, в 2024 році за обсягом інвестицій Україна не відновила рівень, який був у 2021 році, але стабільний ріст у 2023-2024 році показує хороший потенціал до відновлення.

3) Державне та інституційне фінансування. Державне та інституційне фінансування передбачає залучення ресурсів від держави та спеціалізованих організацій для підтримки високотехнологічних підприємств. Це можуть бути гранти, субсидії, пільгові кредити, податкові стимули, а також кошти міжнародних інституцій, таких як ЄБРР, IFC чи Horizon Europe. Основна мета підходу – компенсувати високі ризики інноваційної діяльності та забезпечити підприємствам доступ до стабільного і масштабного фінансування.

Держава пропонує різні програми, такі як: фінансування наукових розробок, податкові пільги та часткове покриття ризиків. Проте, як зазначають у своїх дослідженнях Онишко та Федулової, часто ці механізми не узгоджені між собою і не завжди відповідають специфіці високотехнологічних підприємств. Щоб побачити як змінювався масштаб підтримки з боку держави, варто проаналізувати динаміку розподілу грантів за останні роки (табл. 1).

Таблиця 1.

Гранти в Україні (2018 - 2024)

Рік	Кількість грантів (од)	Загальна сума грантів (млн.грн.)
2018	150	200
2019	180	250
2020	210	300
2021	250	400
2022	300	500
2023	350	600
2024	400	800

*Джерело: складено автором за даними [5].

Аналізуючи таблицю 1, видно, що державна підтримка поступово зростала як за кількістю грантів, так і за фінансовим обсягом. Якщо у 2018 році гранти отримали 150 підприємств на загальну суму 200 млн грн, то вже у 2024 році - 400 компаній на суму 800 млн грн. Це свідчить про поступове зміцнення ролі держави у розвитку технологічного сектору.

Також варто зверну увагу на те, що за ці роки змінювались основні напрямки, які отримували найбільше грантів від держави. У 2018 - 2022 роках основний акцент робився на підтримку малого та середнього бізнесу, а також аграрних підприємств, а починаючи з 2023 року гранти більше спрямовуються на інноваційні та високотехнологічні проекти, а також на відновлення компаній після воєнних руйнувань. Це свідчить, що державні гранти є важливим інструментом підтримки інновацій та підвищення конкурентоспроможності українських компаній.

Окрім грантових програм, в Україні діють податкові пільги для підприємств, що займаються науковими дослідженнями та розробками. Вони передбачають зменшення податку на прибуток для компаній, які інвестують у науково-технічний розвиток та комерціалізацію інновацій. Але, щоб отримати таку пільгу підприємство має відповідати визначеним законом критеріям [3].

Ще однією державною програмою в Україні є програма «Доступні кредити 5-7-9%». Вона дозволяє бізнесам отримувати позики на розвиток під зниженими відсотковими ставками. Протягом 2021 року на її реалізацію було спрямовано 3,8 млрд грн, а у 2022-2024 роках - 30,9 млрд грн. Для підприємств це означає зниження фінансових витрат пов'язаних із кредитуванням, але попри зниження відсоткової ставки серед високотехнологічних підприємств залишається більш привабливим механізм іноземних інвестицій [10].

І ще один механізм фінансування високотехнологічних підприємств, які належать до методології державного та інституційного фінансування, це міжнародні інструменти. Їх на айчастіше виокремлюють в сучасних наукових дослідженнях. Залучення коштів в цьому випадку відбувається через інституції типу EBRD, IFC або Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), що дозволяє компенсувати дефіцит внутрішніх ресурсів.

За даними Reuters, у 2024 році Європейський банк реконструкції та розвитку (EBRD) та Міжнародна фінансова корпорація (IFC) надали спільне фінансування у розмірі 435 млн дол. США для злиття компаній Lifecell та Datagroup-Volia [17]. Це стало найбільшою інвестицією у сферу телекомунікацій та цифрової інфраструктури України з початку повномасштабної війни. Такий

обсяг підтримки свідчить про довіру міжнародних партнерів до перспектив розвитку українських технологічних компаній та демонструє, що у складних економічних умовах є можливості для масштабних стратегічних інвестицій.

Окрім великих корпоративних проєктів, міжнародне фінансування інвестує у високотехнологічні стартапи. Яскравим прикладом такої інвестиції є EBRD, який інвестував 1,25 млн \$ у компанію Esper Bionics, яка спеціалізується на виробництві біонічних протезів. [11]. Цей приклад доводить, що навіть невеликі, але інноваційні проєкти можуть отримати доступ до значних міжнародних ресурсів для розвитку та масштабування.

У рамках програми Economic Resilience Action IFC з лютого 2022 року інвестувала 2,4 млрд \$ у приватний сектор України, з яких 908 млн \$ були залучені від донорів та партнерів [12]. Значна частина цих коштів спрямована на підтримку цифрових технологій та інноваційних компаній. Такий підхід не лише підсилює стійкість економіки, а й створює платформу для розвитку нових високотехнологічних рішень, що можуть конкурувати на міжнародних ринках.

4) Методичний підхід боргового фінансування високотехнологічних підприємств передбачає залучення позикових коштів для фінансування діяльності підприємства. До його механізмів відносяться: банківські кредити, облігації та інші види позикового фінансування. Банківські кредити дозволяють отримати необхідні ресурси на конкретні проєкти чи розвиток бізнесу, проте передбачають регулярні платежі та відсотки, що створює фінансове навантаження на компанію. Роль банківських кредитів у фінансуванні інноваційних компаній безпосередньо пов'язана з рівнем зрілості підприємства: чим вищий ступінь розвитку бізнесу, тим менше кредитних обмежень він відчуває та тим більше можливостей має для реалізації масштабних інноваційних проєктів. На ранніх етапах компанії стикаються з високими ризиками, що значно ускладнює доступ до кредитів, проте із зростанням і набуттям фінансової стабільності їхня кредитоспроможність покращується, а банки схильні розглядати інноваційність як додаткову конкурентну перевагу (рис. 3).

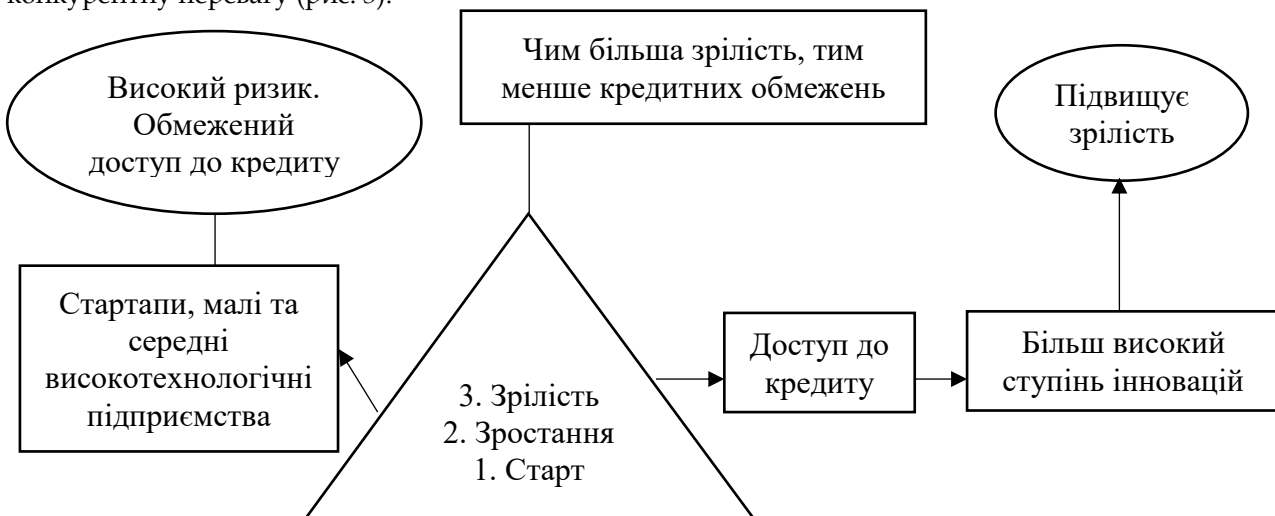

Рис. 3. Зв'язок між стадією розвитку високотехнологічних підприємств та доступом до кредитного фінансування
Джерело: складено автором за даними [8].

Облігації дають змогу залучити капітал від інвесторів без передачі контролю над компанією, а інші види позикового фінансування, наприклад лізинг обладнання допомагають реалізовувати інвестиційні проєкти без значного одноразового витрачання власних коштів.

За останніми даними Федерації роботодавців України (ФРУ, 2025), банківські кредити забезпечили лише 2,7 % капітального фінансування бізнесу [8]. Така низька частка ще раз підтверджує, що в Україні банківські кредити практично не дієві у підтримці інноваційних проєктів, адже високотехнологічні компанії зазвичай потребують більших та гнучкіших фінансових інструментів. Тому значна частина підприємств орієнтується на альтернативні джерела.

У випадку високотехнологічних підприємств та стартапів цей підхід часто використовується на етапах розвитку, коли проєкт вже має певну фінансову стабільність і може гарантувати повернення позикових коштів, адже ризики інноваційних розробок роблять його менш гнучким у порівнянні з венчурним або гібридним фінансуванням.

5) Методичний підхід змішаного (гібридного) фінансування передбачає поєднання державних і приватних ресурсів. Його суть полягає у створенні комплексної фінансової системи, де державні гранти, субсидії та пільгові програми доповнюються приватними інвестиціями (венчурним капіталом, корпоративними фондами та краудфандингом). Такий підхід дозволяє зменшувати фінансові ризики, розподіляти відповідальність між учасниками та забезпечувати стійкий розвиток компаній на різних етапах їхнього життєвого циклу. До його механізмів відносяться публічно-приватні партнерства (Public-private partnership), які дозволяють зменшити ризики та забезпечити масштабне фінансування; консорціуми та інноваційні кластери, де компанії, університети та науково-дослідні установи об'єднують ресурси для спільної реалізації проєктів; а також співфінансування стартапів, коли державні гранти чи пільгові кредити доповнюються приватними інвестиціями, такими як венчурний капітал, бізнес-ангели або корпоративні венчурні фонди. Такий підхід забезпечує гнучкість у фінансуванні, зменшує залежність від одного джерела і створює умови для масштабування та стабільного розвитку високотехнологічних підприємств.

Отже, для України важливо об'єднати різні джерела фінансування: державні, приватні та міжнародні у цілісну систему, яка враховує специфіку високотехнологічних підприємств, рівні ризику та етапи розвитку компаній. Такий комплексний підхід забезпечить стійкий розвиток високотехнологічного сектору навіть у непростих економічних та політичних умовах.

Аналіз зарубіжних механізмів допоможе визначити, до яких методичних підходів належать найбільш ефективні моделі фінансування у світі. До прикладу, у Німеччині держава активно підтримує розвиток стартапів через державні програми венчурного капіталу. Вони спрямовані на розширення інноваційної системи та залучення приватних інвестицій. У 2024 році уряд оголосив про інвестиції у розмірі 12 мільярдів євро до 2030 року, що свідчить про довгострокову стратегію стимулювання технологічних компаній [18]. Ізраїль є прикладом країни, де основний акцент у фінансуванні високотехнологічних зроблено на залученні іноземних венчурних інвестицій. За 2024 рік місцеві стартапи отримали близько 12 млрд \$, значна частина з цих коштів була спрямована у сферу кібербезпеки [15]. Сінгапур сприяє розвитку високотехнологічних підприємств завдяки програмі Startup SG Equity, яка передбачає співфінансування разом із приватними інвесторами. Така модель зменшує ризики та створює для стартапів умови для масштабування [20].

У Сполучених Штатах Америки програма Build to Scale підтримує інноваційні підприємства та технологічно орієнтовані стартапи на ранніх стадіях. Вона надає їм можливість вивести інноваційні ідеї на ринок [21]. На відміну від США Європейський Союз робить акцент на системності та довгостроковості. Він використовує системний підхід поєднуючи державні і приватні інвестиції. Це дозволяє надавати стартапам прямий капітал, знижувати бар'єри на ранніх етапах зростання та формувати єдину інноваційну платформу на рівні всього континенту [14]. У Японії ж діє програма J-Startup, що сприяє тісній співпраці між стартапами, університетами й великими корпораціями. Уряд формує спеціальні програми фінансування та податкові стимули для стартапів, а пройшовши відбір до програми J-Startup компанії отримують доступ до грантів, державних венчурних фондів і спрощених процедур участі в міжнародних виставках. Такий підхід стимулює розвиток штучного інтелекту та інших секторів, де інтеграція науки та бізнесу є критично важливою [16].

Порівнюючи досвід України та міжнародний, українська практика виглядає значно скромніше. Державні програми України (грантові ініціативи та «Доступні кредити 5-7-9%») орієнтовані переважно на малий і середній бізнес у різних галузях. Вони лише частково покривають ризики високотехнологічних підприємств. При цьому Україні поки бракує масштабних гарантійних фондів та розвинених публічно-приватних партнерств, які могли б привабити великі приватні інвестиції у високотехнологічний сектор. Також інтеграція науки, технологій і бізнесу перебуває лише на початковому етапі, а співпраця з міжнародними інвесторами потребує системного розвитку.

Аналіз міжнародного досвіду дозволяє сформулювати кілька ґрунтовних рекомендацій для України:

- 1) Варто посилювати державну підтримку високотехнологічних компаній через грантові та гарантійні фонди, що зменшують ризики для інвесторів і стимулюють залучення приватного капіталу.

- 2) Ефективним є розвиток публічно-приватних партнерств і інноваційних кластерів, де державні, приватні та міжнародні ресурси об'єднуються для підтримки стартапів на різних етапах розвитку.

3) Варто створювати прозору систему для залучення міжнародних інвестицій, включно з податковими та законодавчими стимулами, адаптованими до потреб високотехнологічних підприємств.

4) Важливо підтримувати тісну взаємодію науки і бізнесу через програми співфінансування досліджень, щоб швидше виводити інновації на ринок.

5) Варто заохочувати участь корпоративних венчурних фондів і бізнес-ангелів, які можуть забезпечити фінансову підтримку та професійний супровід для стартапів одночасно.

В умовах військового стану всі ці рекомендації потребують адаптації. Для цього необхідно створювати спеціальні гарантійні фонди для підтримки стартапів у регіонах, що зазнали руйнувань і запроваджувати програми захисту інвесторів. Також важливо сприяти розвитку цифрових моделей бізнесу, які здатні працювати навіть у кризових умовах. Під час військового стану доцільно зосередитися на збереженні ключових високотехнологічних підприємств, забезпеченні їх фінансової стійкості через державні гарантії, пільгові кредити та підтримку міжнародних партнерів, а в післявоєнний період – на масштабуванні інноваційної екосистеми, розвитку публічно-приватних партнерств і активному залученні венчурного капіталу для прискореного відновлення та модернізації технологічного сектору.

ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМІ

Підсумовуючи вищевикладене, слід зазначити, що досліджені методичні підходи до фінансування високотехнологічних підприємств дозволяють зробити висновок, що найрезультативнішими є інвестиційно-інноваційний та державний/інституційний підходи, оскільки вони забезпечують поєднання доступу до капіталу та підтримку інноваційної діяльності за високих ризиків.

Разом із тим, значення мають і власне фінансування, яке дозволяє стартапам почати діяльність без залучення сторонніх ресурсів, та боргове фінансування, що забезпечує можливість масштабування вже стабільних проєктів. Змішане (гібридне) фінансування демонструє ефективність у поєднанні державних та приватних ресурсів, дозволяючи розподіляти ризики, створювати публічно-приватні партнерства та інноваційні кластери, а також забезпечувати стабільний розвиток на різних етапах життєвого циклу підприємства.

Досвід України 2021–2024 років показав позитивні тенденції: зростання венчурних інвестицій, активізація державної підтримки через грантові програми, участь міжнародних інституцій. Проте наявні механізми залишаються розрізненими і недостатньо узгодженими, що створює ризики для компаній з високим інноваційним потенціалом.

Аналіз міжнародного досвіду підтверджує ефективність гібридних методологій фінансування, які поєднують державні, приватні та міжнародні ресурси. Для України ключовим завданням є формування прозорих і гнучких інструментів, що враховують специфіку високих ризиків, довгострокові цикли інновацій та необхідність швидкої комерціалізації розробок.

У період військового стану та післявоєнного відновлення доцільно впроваджувати ці рекомендації поетапно: розширювати державні гранти та пільгові програми, стимулювати приватні та міжнародні інвестиції, розвивати публічно-приватні партнерства, а також інтегрувати українські стартапи у глобальні інноваційні кластери.

У перспективі подальші дослідження можуть зосередитися на: розробці моделей публічно-приватного партнерства у сфері високих технологій; оцінці впливу спеціальних гарантійних фондів на залучення приватного капіталу в умовах війни та післявоєнного відновлення; аналізі цифрових фінансових інструментів (краудфандинг, токенизація, фінтех-рішення) як альтернативи класичним кредитним механізмам; інтеграції українських стартапів у глобальні інноваційні кластери для формування довгострокової конкурентоспроможності.

Таким чином, подальший розвиток високотехнологічного бізнесу в Україні визначатиметься якістю поєднання запропонованих методологій фінансування та адаптацією до умов воєнного і післявоєнного періоду. Гнучке використання методичних підходів у взаємодії держави, приватного капіталу та міжнародних партнерів стане ключем до відновлення, масштабування та інтеграції українських інновацій підприємств у міжнародний простір.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Бланк І. А. Фінансовий менеджмент: навч. курс. Київ: Ніка-Центр, 2004. 656 с.

2. Васильців Т. Г. Інституційне середовище та фінансування інноваційної діяльності в Україні. Регіональна економіка. 2020. № 1. С. 15-25.
3. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/strategy/16.pdf> (дата звернення: 27.08.2025).
4. Гесць В. М. Інноваційні перспективи України. Київ : Національна академія наук України, 2009. 272 с.
5. Міністерство економіки України. Звіт про надані державні гранти за 2018-2024 роки. URL: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA> (дата звернення: 27.08.2025).
6. Онишко С. В. Державна підтримка інноваційного розвитку в Україні: проблеми та перспективи. Фінанси України. 2015. № 9. С. 45-56.
7. Українська асоціація венчурного капіталу та приватного капіталу (UVCA). Stormy Decade – A Ten-Year Retrospective on the Ukrainian Investment Landscape. Київ : UVCA, 2025. URL: <https://www.slideshare.net/slideshow/stormy-decade-a-ten-year-retrospective-on-the-ukrainian-investment-landscape/282090538> (дата звернення: 28.08.2025).
8. Федерація роботодавців України (ФРУ). Оцінка стану кредитування економіки України. [Електронний ресурс]. 2025. URL: <https://fru.ua/ua/media-center/analytics/otsinka-stanu-kredituvannya-ekonomiki-ukrajini> (дата звернення: 28.08.2025).
9. Федулова Л. І. Інноваційний розвиток економіки: інституційний контекст. Економіка і прогнозування. 2018. № 2. С. 27-42.
10. Фонд розвитку підприємництва. Програма «Доступні кредити 5-7-9%». 2021. URL: <https://bdf.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/Prohrama-Dostupni-kredyty-5-7-9.pdf> (дата звернення: 28.08.2025).
11. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). EBRD здійснив інвестицію в українську компанію Esper Bionics. 2024. URL: <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/news/2024/ebrd-makes-equity-investment-in-bionic-prosthetics-firm-in-ukraine.html> (дата звернення: 28.08.2025).
12. International Finance Corporation (IFC). IFC announces new initiatives to accelerate Ukraine's reconstruction. 2025. URL: <https://www.ifc.org/en/pressroom/2025/ifc-announces-new-initiatives-to-accelerate-ukraine-s-reconstruction-at-ukraine-re> (дата звернення: 28.08.2025).
13. Karlof В. Бізнес-стратегія. Київ : Основи, 2004. 376 с.
14. OECD. Benchmarking government support for venture capital. OECD, 2025. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/06/benchmarking-government-support-for-venture-capital_cc27598f/81e53985-en.pdf (дата звернення: 29.08.2025).
15. OECD. Financing SMEs and Entrepreneurs 2024. OECD, 2024. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/03/financing-smes-and-entrepreneurs-2024_015c0c26/fa521246-en.pdf (дата звернення: 29.08.2025).
16. OECD. Venture capital, innovation and business success in cleantech startups. OECD, 2025. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/06/venture-capital-innovation-and-business-success-in-cleantech-startups_66b1a7fe/ba73f647-en.pdf (дата звернення: 29.08.2025).
17. Reuters. EBRD та IFC надають \$435 млн новоствореній телекомунікаційній компанії України. 2024. URL: <https://www.reuters.com/world/uk/ebrd-ifc-provide-435-mln-ukraines-newly-merged-telecoms-firm-2024-10-10/> (дата звернення: 29.08.2025).
18. Reuters. Germany to invest 12 bln euros by 2030 to strengthen startups. 2024. URL: <https://www.reuters.com/markets/europe/germany-invest-12-bln-euros-by-2030-strengthen-startups-2024-09-17/> (дата звернення: 29.08.2025).
19. Schumpeter J. A. The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle. New Brunswick : Transaction Publishers, 1982. 255 p.
20. Singapore Economic Development Board. S\$440 million boost to grow deep tech with global venture capital. 2024. URL: <https://www.edb.gov.sg/en/about-edb/media-releases-publications/additional-440mil-in-funding-to-drive-growth-of-deep-tech-through-partnerships-with-prominent-global-venture-capitals.html> (дата звернення: 29.08.2025).
21. U.S. Economic Development Administration. National Advisory Council on Innovation and Entrepreneurship. EDA, 2024. URL: <https://www.eda.gov/archives/2022/oie/nacie/members/2022-24/> (дата звернення: 29.08.2025).

REFERENCES:

1. Blank, I.A. (2004). Finansovyi menedzhment: navch. kurs [Financial management: study course]. Kyiv: Nika-Centr. 656 p. [in Ukrainian].
2. Vasylytsiv, T.H. (2020). Instytutsiine seredovyshche ta finansuvannia innovatsiinoi diialnosti v Ukraini [Institutional environment and financing of innovation activity in Ukraine]. Rehionalna ekonomika, № 1, pp. 15-25 [in Ukrainian].
3. Verkhovna Rada Ukrainy. (2025). Zakonodavstvo Ukrainy. 272 p. [Legislation of Ukraine]. URL: <https://fiu.gov.ua/assets/userfiles/0350/strategy/16.pdf> (accessed: 27 August 2025) [in Ukrainian].
4. Heiets, V.M. (2009). Innovatsiini perspektyvy Ukrainy [Innovative perspectives of Ukraine]. Kyiv: Natsionalna akademiia nauk Ukrainy [in Ukrainian].
5. Ministerstvo ekonomiky Ukrainy. (2025). Zvit pro nadani derzhavni hranty za 2018-2024 roky [Report on provided state grants for 2018–2024]. URL: <https://me.gov.ua/?lang=uk-UA> (accessed: 27 August 2025) [in Ukrainian].
6. Onyshko, S.V. (2015). Derzhavna pidtrymka innovatsiinoho rozvytku v Ukraini: problemy ta perspektyvy [State support of innovative development in Ukraine: problems and prospects]. Finansy Ukrainy, № 9, pp. 45-56 [in Ukrainian].
7. Ukrainian Venture Capital and Private Equity Association (UVCA). (2025). Stormy Decade - A Ten-Year Retrospective on the Ukrainian Investment Landscape. Kyiv: UVCA. URL: <https://www.slideshare.net/slideshow/stormy-decade-a-ten-year-retrospective-on-the-ukrainian-investment-landscape/282090538> (accessed: 28 August 2025).
8. Federation of Employers of Ukraine (FEU). (2025). Assessment of the state of lending to Ukraine's economy. Retrieved September 5, 2025, from <https://fru.ua/ua/media-center/analytics/otsinka-stanu-kredituvannya-ekonomiki-ukrajini> (accessed: 28 August 2025) [in Ukrainian].
9. Fedulova, L.I. (2018). Innovatsiinyi rozvytok ekonomiky: instytutsiinyi kontekst [Innovative development of the economy: institutional context]. Ekonomika i prohnozuvannia, № 2, pp. 27-42 [in Ukrainian].
10. Fond rozvytku pidpriemnytstva. (2021). Prohrama «Dostupni kredyty 5–7–9%» [Programme "Affordable loans 5-7-9%]. URL: <https://bdf.gov.ua/wp-content/uploads/2021/03/Prohrama-Dostupni-kredyty-5-7-9.pdf> (accessed: 28 August 2025) [in Ukrainian].
11. European Bank for Reconstruction and Development (EBRD). (2024). EBRD zdiisnyv investytsiiu v ukrainsku kompaniiu Esper Bionics [EBRD makes equity investment in Ukrainian company Esper Bionics]. URL: <https://www.ebrd.com/home/news-and-events/news/2024/ebrd-makes-equity-investment-in-bionic-prosthetics-firm-in-ukraine.html> (accessed: 28 August 2025) [in Ukrainian].
12. International Finance Corporation (IFC). (2025). IFC announces new initiatives to accelerate Ukraine's reconstruction. URL: <https://www.ifc.org/en/pressroom/2025/ifc-announces-new-initiatives-to-accelerate-ukraine-s-reconstruction-at-ukraine-re> (accessed: 28 August 2025).
13. Karlof, B. (2004). Biznes-stratehiia [Business strategy]. Kyiv: Osnovy [in Ukrainian].
14. OECD. (2025). Benchmarking government support for venture capital. OECD. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/06/benchmarking-government-support-for-venture-capital_cc27598f/81e53985-en.pdf (accessed: 29 August 2025).
15. OECD. (2024). Financing SMEs and Entrepreneurs 2024. OECD. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2024/03/financing-smes-and-entrepreneurs-2024_015c0c26/fa521246-en.pdf (accessed: 29 August 2025).
16. OECD. (2025). Venture capital, innovation and business success in cleantech startups. OECD. URL: https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2025/06/venture-capital-innovation-and-business-success-in-cleantech-startups_66b1a7fe/ba73f647-en.pdf (accessed: 29 August 2025).
17. Reuters. (2024). EBRD ta IFC nadaiut \$435 mln novostvorenii telekomunikatsiinii kompanii Ukrainy [EBRD and IFC provide \$435 mln to Ukraine's newly merged telecoms firm]. URL: <https://www.reuters.com/world/uk/ebrd-ifc-provide-435-mln-ukraines-newly-merged-telecoms-firm-2024-10-10/> (accessed: 29 August 2025) [in Ukrainian].
18. Reuters. (2024). Germany to invest 12 bln euros by 2030 to strengthen startups. URL: <https://www.reuters.com/markets/europe/germany-invest-12-bl-euros-by-2030-strengthen-startups-2024-09-17/> (accessed: 29 August 2025).
19. Schumpeter, J.A. (1982). The Theory of Economic Development: An Inquiry into Profits, Capital, Credit, Interest, and the Business Cycle. New Brunswick: Transaction Publishers. 255.
20. Singapore Economic Development Board. (2024). \$440 million boost to grow deep tech with global venture capital. URL: <https://www.edb.gov.sg/en/about-edb/media-releases-publications/additional-440mil-in-funding-to-drive-growth-of-deep-tech-through-partnerships-with-prominent-global-venture-capitals.html> (accessed: 29 August 2025).
21. U.S. Economic Development Administration. (2024). National Advisory Council on Innovation and Entrepreneurship. EDA. URL: <https://www.eda.gov/archives/2022/oie/nacie/members/2022-24/> (accessed: 29 August 2025).

METHODOLOGICAL APPROACHES TO THE FINANCING HIGH-TECH ENTERPRISES IN UKRAINE

KASHUBA Leonid

Leonid Yuzkov Khmelnytskyi University of Management and Law

The modern development of Ukraine's economy largely depends on the ability of the state and business to ensure adequate financing for high-tech enterprises. Such enterprises act not only as drivers of innovation but also as sources of new employment, modernization of traditional industries, and integration into global innovation systems. This paper presents a comprehensive analysis of methodological approaches to financing high-tech enterprises and proposes a classification that includes five main groups: self-financing, debt financing, investment-innovation financing, state and institutional financing, and hybrid (mixed) approaches. Special attention is given to the challenges faced in wartime, when state financing

priorities shift and investors adopt a cautious position due to high risks and the long-term nature of projects. Despite these constraints, support for high-tech enterprises is highlighted as a strategic tool for economic recovery and strengthening Ukraine's competitiveness in international markets.

The research is based on Ukrainian and international regulatory documents (laws, state programs, grant and credit initiatives), scholarly works of domestic and foreign authors, as well as statistical and analytical data from institutions such as UIVCA, EBRD, and IFC. Methodologically, the study employs system analysis, comparison of international practices, generalization, and synthesis, leading to practical recommendations for Ukraine.

The results reveal that the most effective approaches for Ukrainian high-tech enterprises are the investment-innovation and state/institutional financing models. Within these, mechanisms such as venture capital, business angels, corporate venture funds, grants, concessional loans, and international investment instruments play a crucial role. The investment-innovation approach facilitates private resource mobilization at early and medium stages of risky but high-potential projects, while state and institutional financing helps mitigate risks through stable support mechanisms, including subsidies and international programs.

The study concludes that sustainable growth of high-tech enterprises in Ukraine is possible through the selective and well-balanced application of financing methods. The combination of private innovation-oriented investments with state-backed instruments creates favorable conditions for startups and innovative companies even under unstable economic and political circumstances. Based on comparative analysis of Ukrainian practice and international experience, the paper develops recommendations aimed at optimizing Ukraine's financing system. Key directions include the creation of public-private partnerships, hybrid schemes that share risks between state and private investors, mechanisms to guarantee investments during wartime and post-war recovery, and improved evaluation systems for financial tools such as venture capital, grants, crowdfunding, and concessional loans.

The implementation of these recommendations will contribute to building an adaptive financing model capable of ensuring resilience, fostering innovation, and enhancing Ukraine's competitiveness in the global high-tech sector.

Keywords: high-tech enterprises, methodological approaches to financing, financing of high-tech enterprises, state support, venture capital, investments, public-private partnership.